

ПІСЕННА ТВОРЧІСТЬ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У МЕТОДИЦІ МУЗИЧНОГО КОНСТРУЮВАННЯ

О. Волков

ORCID 0000-0001-7773-2523

У статті розглядається пісенна творчість старших дошкільників в методиці музичного конструювання. Виявлено основні недоліки традиційної методики, а саме, залучення до творчості груп дітей з розвиненим музичним слухом, відсутність втілення інтонації в елемент музичної мови, усний характер творчості, відсутність фіксації мелодії в нотному тексті, використання тільки принципу варіюванні при створенні пісень, обмеження імпровізацією у творчому процесі, орієнтація на ладові моделі пісень, що написані композиторами для дітей. Для подолання зазначених недоліків пропонується усунення традиційних помилок при організації музичних занять. Мається на увазі запровадження нотного запису, сольфеджування і музичних диктантів, трактування лада як сукупності ладових оборотів, використання ладових структур фольклору. Основою методики музичного конструювання є підбір елементів музичної мови. У вокальній інтерпретації – це штрихи, динамічні відтінки, темброве забарвлення, артикуляція голосних і приголосних, сольфеджуванні – освоєння ладових оборотів, при написанні музичних диктантів – їх визначення на слух, при конструюванні мелодії – їх збирання, при творі пісні – підбір ладових оборотів з однаковим ритмом зі словами. Твір пісні включає в себе конструювання мелодії і підбір ладових оборотів під слова. Мелодія складається з ладових оборотів, які освоєні при виконанні українських народних пісень та їх сольфеджуванні. Підбором словесного тексту під мелодію можна вважати самостійне виконання куплетів, які не виконувалися на заняттях. Використовуються вірші на матеріалі народних казок, а також про людину, казкові персонажі і тварин. Виділяються декілька форм підстановки словесного тексту, з дітьми, які мають і не вміють читати.

Ключові слова: *пісенна творчість, старші дошкільники, музичне конструювання, інтерпретація, лад, дитячий фольклор.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями.

Дитяча музична творчість має важливе значення для розвитку дитини. Вона дозволяє виявити приховані здібності, оскільки передбачає мобілізацію при вирішенні поставлених завдань. Відкриття нового сприяє виникненню віри в свої сили і здібності. Ця закономірність позначена в багатьох документах, які регулюють діяльність дитячих дошкільних установ. Саме з цього виходять вимоги впровадження інновацій в виховну і освітню роботу. Однак використання творчого потенціалу дитини передбачає наявність розробленої методики, в якій враховуються не тільки вікові особливості дітей, а й використання концепцій, які обумовлюють позитивні результати. Таким чином, своєрідність методики визначається в першу чергу тією концепцією мови, яка приймається як основоположна. Створення пісень дошкільнятами в методиці музичного конструювання своїми витоками має основні положення структуралізму і конструктивізму, що дозволяє значно розширити форму і зміст творчих завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблема використання пісенної творчості для розвитку дітей дошкільного віку привертає увагу багатьох дослідників і музичних працівників. Серед музичних працівників це Н. Антонова, О. Міхалкіна, В. Печнікова, В. Стаканова, які друкують матеріали з досвіду своєї роботи; серед дослідників слід назвати такі імена, як Н. Ветлугіна, О. Радінова, А. Катінене, Л. Машковцева, О. Пономарьова, Ю. Слепкіна, Л. Шевчук, О. Монахова.

Розглянемо досвід деяких музичних працівників і дослідників зі створення мелодій. Н. Антонова пропонує розділити роботу над пісенною творчістю на три етапи: мовленнєвий, який включає в себе вокалізацію віршів; промову, що виконується у формі речитативу, і власне пісенна творчість (Антонова, 2019). У пісенній творчості виділяються такі напрями, як завдання на звуконаслідування, імпровізації з питанням та імпровізації з відповіддю, такі прийоми, як доспівування знайомої поспівки, створення музики на знайому потішку або вірш, на внесення іграшки, привітання мамі, герою мультфільму, створення контрастних мелодій із заданим текстом із метою розвитку ладового почуття, а саме, розрізнення ладового забарвлення мажору та мінору; музична імпровізація на теми знайомих казок. Мовний етап, який полягає у вокалізуванні віршів, є передумовою осмислення виразності слів. Для освоєння техніки створення пісні використовуються ігрові та соціально-побутові ситуації, зокрема, завдання на звуконаслідування, побутовий діалог у формі «питання-відповідь» тощо.

О. Міхалкіна ставить за мету обґрунтування та практичну розробку системи музичної імпровізації (Міхалкіна, 2015). Також, як і Н. Антонова,

вона поділяє пісенну творчість на декілька етапів. Перший з них – мовленнєвий, а другий етап – це пісенна імпровізація у вигляді творчих завдань діалогічної форми, коли дорослі задають питання, а дитина у відповідь повинна імпровізувати. Самостійна імпровізація використовується тоді, коли відбувається накопичення творчого досвіду, після чого пропонується серія творчих завдань. Це імпровізація вокалізування імен, звуконаслідування, спів без слів, музичні питання і відповіді, створення поспівок контрастного характеру на словесний текст. У музичній роботі з дітьми ставиться за мету створити умови для розвитку особистості дитини, забезпечити емоційне благополуччя, формувати мотивацію до пізнання та творчості. Виділяються такі умови для розвитку дитячої творчості, як накопичення вражень від сприйняття творів різних видів мистецтв та вдосконалення виконавського досвіду. Музичний керівник висуває вимогу розвивати ладове почуття, проте не конкретизує, яким чином це можливо.

Можна звернути увагу, що досвід музичних керівників створення пісень орієнтується на дослідження Н. Ветлугіної, яка пропонувала, в якості прийомів, самостійне знаходження тоніки, підлаштування до звуків, розрізнення мажорних та мінорних ладів. Творчий колектив під її керівництвом розробив серію творчих завдань, в тому числі імпровізацію вимовляння імені, звуконаслідування, використання питань і відповідей, створення поспівок контрастного характеру тощо. Досвід написання пісень на музичних заняттях у дитячому садку викладений у збірнику статей «Художня творчість у дитячому садку» (Ветлугіна, 1974). Основна умова пісенної творчості, з її точки зору, полягає в тому, що у створенні пісень можуть брати участь тільки діти з достатньо розвинутим музичним слухом. Про це свідчать такі завдання, як доспівати знайому пісню, знайти стійкий тон поспівки, виконувати свої мелодії на склади «ля-ля», скласти танцювальну мелодію для ляльки. Дітям старшого віку пропонуються більш складні завдання, наприклад, закінчити мелодію поспівки, яку виконує керівник; зімпровізувати власну мелодію, орієнтуючись на мелодіку вивчених пісень тощо. У своїх рекомендаціях Н. Ветлугіна ґрунтується на положеннях теорії інтонації Б. Асаф'єва, пропонуючи спиратися на пошук та імпровізацію мовних інтонацій і звуконаслідування (Асаф'єв, 1971). Для стимулювання творчості вона використовує наочні образи природи і сфери спілкування. Дітям ставиться завдання зрозуміти характер музики, прослухавши фортепіанний супровід, та визначити, яким словесним текстом вона відповідає. Діти повинні складати інтонаційні обороти на певний текст за допомогою імпровізації, в тому числі колискову, танцювальну або марш. Їм також дається завдання скласти

поспівки різного характеру, ґрунтуючись на змісті пісень, які вивчили. Мається на увазі, що таким чином вони стають співавторами композиторів, придумавши свою мелодію.

Поза сумнівом, що методика Н. Ветлугіної є перспективною та плідною, тому вона використовується в роботі дуже багатьма музичними керівниками дитячих садків. Водночас звернемо увагу на ряд недоліків, які для неї характерні.

1. До складання пісень залучаються тільки групи дітей з розвиненим музичним слухом. Методика може використовуватися тільки тоді, коли в групі більшість талановитих дітей, або такі групи необхідно навмисно створювати. Це пояснюється тим, що даються завдання, які можуть виконати тільки діти, що мають музичний талант.

2. Музична мова трактується, відповідно до теорії Б. Асаф'єва, як сукупність інтонацій. Однак при цьому не показується, яким чином мовна інтонація перетворюється в музичну, тобто в інтервал як елемент музичної мови.

3. Важливим недоліком є відсутність фіксації мелодії в нотному тексті, в результаті чого відсутня наочність, тим часом як предметність мислення дітей передбачає, що образ, уявлення, враження повинні втілюватися в предметі або за допомогою знаку. Вводити нотний текст в дитячому садку, здається, на перший погляд, невиправдано і несвоєчасно, але це в тому випадку, якщо вони розглядаються тільки як елементи фіксації музичного тону.

4. Музична інтонація показується тільки з боку виразності та втілення сенсу, але не як структурний елемент, що можливо, якщо її розглядати як ладовий оборот. Тому керівник обмежується тим, що привертає увагу до своєрідності характеру інтонації та її виразності. Лад розглядається тільки як засіб вираження різних переживань, наприклад, мажор – радісних, веселих і урочистих переживань, мінор – сумних і трагічних.

5. Результати дитячої творчості не фіксуються в нотному записі, тому вона має усний характер. Відповідно, вони залишаються тільки в пам'яті дітей, які виконують творчі завдання, тому не зберігаються.

6. Вигадування передбачає, що діти імпровізують на основі мелодій пісень, які вже знають. Слід мати на увазі, що така форма роботи передбачає наявність розвинутого слуху, музичної інтуїції та мислення. Крім того, використання принципу варіювання призведе до створення копій вже вивчених пісень, що істотно обмежує свободу художньої творчості.

7. У методиці відсутнє освоєння елементів музичної мови, в результаті чого основний аспект акцентується на виявленні переживань, а

не на їхньому освоєнні. Про це свідчить велика увага до звуконаслідування. Тому своєрідність і розвиток музичної думки опиняються поза увагою дітей.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розгляд змісту завдань і форм роботи на музичних заняттях в дошкільних установах, результатом якої є твір пісні при використанні методики музичного конструювання.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Подолання зазначених вище недоліків передбачає усунення традиційних помилок щодо організації музичних занять у дошкільних установах. Головний недолік – неможливість використання нотного запису. Дійсно, запис мелодії, яка виникла в результаті імпровізації, є фактично неможливим для дитини. Вирішити зазначену проблему не допоможе навіть ознайомлення з елементами музичної мови, в першу чергу, з ладом. Це обумовлено тим, що лад зазвичай розглядається як перехід нестійких тонів у стійкі. Звернемо увагу, що в деяких навчальних посібниках з музики для початкових класів він так і визначається. Зрозуміло, що таке освоєння ладу фактично нічого не дає для запису пісень, які склали діти.

Однак використання нотного запису цілком допустиме і необхідне, якщо лад розглядається як сукупність ладових оборотів, які осмислюються як інтонації. У цьому випадку з них можна конструювати мелодії будь-якої протяжності. Окремо взятий ладовий оборот включає в себе сукупність засобів музичної виразності. Він являє собою елемент ладу, як сукупність пов'язаних між собою тонів. Як музична інтонація, він передбачає обов'язково ритмічну, метричну, штрихову своєрідність, а не абстрактне ставлення звуків різної висоти.

Зрозуміло, що інтервал, як елемент ладу, вже не можна розглядати як перехід нестійких тонів у стійкі. Лад слід розглядати як структуру взаємно обумовлених обертів, осередків, іншими словами, як сукупність пов'язаних між собою інтервалів. Таке його трактування використовується при вивченні музичного фольклору. Т. Старостіна, при вивченні ладів народної пісні, зазначає, що при будь-яких висотних коливаннях голос народного співця відтворює зовсім не абстрактні відносини підґрунті, а поспівки, з яких вибудовується звукоряд (Старостіна, 2002). О. Кулапіна відзначає, що в якості інтонаційної моделі ладу виступають «елементарні частинки» ладових структур, що утворюють різні конфігурації звукового матеріалу, які розвиваються за своїми законами (Кулапіна, 2006, с. 221-224). Ладові обороти є осмисленими інтонаціями і «елементарними частинками». Межею цієї «частинки» є слово або окремий склад. Тому мелодію пісні

необхідно представити як сукупність ладових оборотів (інтервалів). Як інтонації вони сформувалися протягом століть і повинні освоюватися, оскільки є культурним надбанням народу.

Звернемо увагу, що в методиці Н. Ветлугіної передбачене освоєння мелодики пісень, написаних композиторами, за допомогою імпровізації. Але ладова будова композиторських пісень досить одноманітна і обмежується натуральним мажором і гармонійним мінором. Оскільки композитори прагнуть створити оригінальні мелодії, ладову будову мелодії систематизувати фактично неможливо. Вона підкоряється принципу лінеаризму на основі гомофонно-гармонічної фактури. Мається на увазі рух по звуках тризвуків з використанням неакордового тону. Вивчення основ гармонії в дитячому садку не виправдане, більше того, ці знання не дозволять зрозуміти розвиток мелодичної лінії.

У мелодії народної пісні лінеарність такого типу відсутня, оскільки вона складається з ладових обертів, як елементарних частинок, що мають інтонаційну природу. При трактуванні ладу, як їх сукупності, з'являється можливість освоєння та використання нотного тексту. На кожній картці фіксується один з них (інтервал, інтонація як елементарна частинка). З них конструюються мелодії, як зі складів утворюються слова, як із простих геометричних фігур складаються складні, як з кубиків діти будують будинки. Утворення мелодії з ладових «цеглинок» доступне будь-якій дитині, незалежно від наявності у неї музичного слуху і ладових уявлень. Однак таке конструювання не може бути творчістю без кордонів, відсутністю норм і правил. Необхідно використовувати закономірності ладоутворення народних пісень, освоєння яких дозволить пізнати музичну культуру свого народу.

Успішність формування особистості в дошкільному віці значною мірою залежить від розвитку творчих здібностей. Воно можливе при наявності системи розроблених завдань, які утворюють цілісність. Саме такою є методика музичного конструювання (Волков, 2019). Основним її положенням є освоєння знань, умінь і навичок у практичній діяльності з використанням елементів музичної і словесної мов. Дитина освоює різні форми творчої діяльності, зокрема, мелодекламацію, вокальну інтерпретацію, сольмізацію, запис музичних диктантів, сольфеджування, вокальну імпровізацію, конструювання мелодії, складання пісень. Перевага цієї методики в тому, що вона передбачає використання принципу конструювання при освоєнні музичної мови. Це означає, що мелодія збирається з інтервалів, як елементів ладу. У цьому аспекті її створення майже не відрізняється від технічного або архітектурного конструювання. Відмінність полягає в тому, що елементами виступають не фізичні

предмети, які в методиці LEGO позначаються як «цеглинки», а музичні інтервали, що позначаються за допомогою нот. З інтервалів, як ладових оборотів, збираються (складаються, конструюються, споруджуються) мелодії, ладова своєрідність яких визначається закономірностями будови ладу українських народних пісень. Лад розглядається як сукупність ладових обертів, які найбільш часто використовуються в мелодії. Конструювання мелодії передбачає їх використання у відповідності з мелодикою українських народних пісень, що склалася протягом століть. Таким чином, вигадування пісень є формою освоєння ладоутворення українського музичного фольклору.

В основі методики музичного конструювання – підбір елементів музичної мови.

1. У вокальній інтерпретації в якості елементів використовуються штрихи, динамічні відтінки, темброве забарвлення, артикуляція голосних і приголосних. При виконанні пісні ставиться завдання визначити необхідні засоби виразності, а потім домогтися їхнього практичного втілення. Керівник будує свою роботу таким чином, щоб в ній могли проявити самостійність діти.

2. Сольфеджування також ґрунтується на принципі конструювання. Мається на увазі, що спочатку діти освоюють ладові обороти, з яких складається конкретна мелодія, і тільки після цього вона співається з назвою нот. Звернемо увагу, що засвоєння ладових оборотів відбувається за допомогою заміни слів вивченої української народної пісні на склади ладової сольмізації методики музично-співочого виховання Д. Огороднова (Огороднов, 1994).

3. Написання музичних диктантів робиться як визначення на слух ладових оборотів («цеглинок»), з яких складається мелодія. Вони зображені на картках, які використовує керівник під час їхнього проведення. Діти бачать їхнє зображення, що допомагає скласти з них мелодію, яка розглядається як запис музичного диктанту.

4. При конструюванні мелодії діти за своїм розсудом складають її з ладових обертів. При цьому використовуються ладові структури українського дитячого фольклору. Потім, у процесі виконання, серед мелодій обирається найбільш цікава.

5. Більш складним є підбір під мелодію словесного тексту. На практиці відбувається навпаки, а саме – під словесний текст підбираються ладові обороти, які відповідають ритміці конкретного слова.

6. У вокальній імпровізації елементом конструювання є також ладові обороти. На свій розсуд змінюється їхній ритмічний малюнок, а також

послідовність. Вона являє собою колективне музикування, що відбувається за допомогою диригента, яким виступає як керівник, так і діти.

7. У мелодекламації елементами конструювання виступають засоби мовної виразності, а саме – висота і гучність вимови слів, ритм і темп, характер артикуляції.

Розглянемо більш докладно сценарії творчих завдань.

1. КОНСТРУЮВАННЯ МЕЛОДІЇ

Ладові обороти можна розглядати як музичні інтонації, що виражають певні сенси. Прояснення, що вони є можна зрозуміти за допомогою ознайомлення зі змістом словесного тексту. Після того, як слова підставлені під мелодію, вона стає піснею, в основі якої – втілення художнього образу. Звичайно, їхній ладовий матеріал лаконічний, що обумовлено своєрідністю музичного мислення дитячого музичного фольклору. Основна інтонація на початковому етапі – це велика спадаюча секунда, в якій висловлюється прохання, наприклад, до «сонечка, щоб воно вийшло». Щоб освоїти ладовий оборот ВЕ – МУ, пісні, на яких вони побудовані, виконуються за допомогою цих складів.

З'єднання ладових обертів, як форма елементарної композиції, дозволяє створити мелодійну лінію. Це відкриває для дітей складові процеси вигадування, для них воно є конструюванням музичного твору. Поєднання ладових обертів, як спосіб створення мелодії, – це техніка композиції, яка отримала поширення в народній пісенній та інструментальній творчості. Для зручності термін «ладові обороти» замінюється на термін «ладові цеглинки» або просто «цеглинки».

2. ПІДБІР СЛОВЕСНОГО ТЕКСТУ ПІД МЕЛОДІЮ

2.1. Самостійна підстановка слів куплетів пісні. Підстановкою слів під мелодію можна вважати самостійне виконання тих куплетів, які діти не вивчили на заняттях. Ця форма роботи найпростіша. Водночас вона необхідна, оскільки в результаті в повному обсязі осягаються всі куплети, а не тільки перші. Таке завдання передбачає виконання домашньої роботи за допомогою батьків. Вона дозволяє театралізувати її виконання. Більшість текстів має нескладні сюжети, які мають відношення до народних традицій. У них можна знайти звернення до героїв, опис певних дій, які під час виконання імітуються.

2.2. Створення пісень на вірші на матеріалі народних казок. Можливе використання віршів, які побудовані на матеріалі народних казок. Як правило, вигадування триває кілька тижнів, протягом яких освоюються кілька ладових обертів. Таким чином, з'являється можливість використовувати кожний з них. У цій ситуації окремий фрагмент віршу

передбачає застосування різного ладового обороту. Як результат, мелодика пісні виявляється різноманітною. Цю пісню можна назвати музичною композицією, оскільки в ній є певний сюжет з використанням різного тематичного матеріалу. Це своєрідна дитяча міні-опера з казковим сюжетом. Керівник складає на свій розсуд нескладний супровід для її постановки. Він може розділити її на окремі фрагменти, а між ними включити невеликі інтродукції, в якості яких можна використовувати музику українських композиторів. Виконуватися вона може різними складами, в тому числі солістами або групами дітей. У цій формі роботи корисним для них виявляється надбання сценічного досвіду, практичне освоєння принципів драматургії.

2.3. Створення пісень на вірші про людину, казкові персонажі і тварин. Використання таких віршів обумовлено предметністю сприйняття дошкільнят. Мається на увазі, що їм ще важко скласти мелодії на вірші, в яких розкриваються образи природи, переживання і враження людини. У ролі героя може виступати казковий або реальний персонаж, з яким відбуваються різні події, які послідовно розкриваються за допомогою використання виразних засобів, у першу чергу, ладових обертів. При цьому це повинно ґрунтуватися на конструюванні художнього образу. Для цього необхідний детальний аналіз образу героя, своєрідності ситуацій, в які він потрапляє, емоційного підтексту.

Кожному фрагменту твору відповідає певний ладовий оборот, за умови, що його виразність відповідає розвитку сюжету. Зрозуміло, що при цьому можливі декілька варіантів пісні. Кожен з них створює одна дитина або група дітей. Для них це проект, який вони роблять, після чого обирається найкращий. Так стає можливим творче змагання. У цій ситуації від керівника вимагається виконання нескладного супроводу на музичному інструменті.

3. ФОРМИ ПІДСТАНОВКИ СЛОВЕСНОГО ТЕКСТУ

3.1. Своєрідність підстановки слів, коли дитина не вмє читати. У цій ситуації керівник вимовляє слово і пропонує декілька ладових обертів за допомогою карток, а діти мають вибрати такий, який збігається з ритмом. Цей варіант можна використовувати також тоді, коли діти вміють читати. При такій формі роботи відбувається формування внутрішнього слуху, як і при написанні музичних диктантів. Безсумнівно, що керівник приходить на допомогу при виникненні ускладнень. Мається на увазі, що у початковому періоді освоєння цієї форми підстановки він сам виконує таке завдання. При цьому висловлює сумнів з приводу неправильного вибору ритмічного малюнка ладового обороту. Далі він демонструє правильний

варіант вибору в процесі самостійного виконання. Звернемо увагу, що назва даної форми роботи не відповідає діям, які виконуються. Насправді правильно говорити, що ладові обороти підбираються до слів.

Щоб створити складну композицію, спочатку, на основі аналізу художнього образу, розподіляють ладові обороти, в залежності від розташування головної та місцевих кульмінацій. Після того, як мелодійна лінія зібрана з ладових обертів, можна приступати до визначення штрихів виконання (артикуляції) і динамічних відтінків. Для оцінки якості виконаної роботи необхідно пісню співати. Таким чином виявляються слабкі місця і помилки, які усуваються. Після виконання декількох варіантів обирається найбільш цікавий.

3.2. Підбір слів під мелодію, коли діти вміють читати. У цій ситуації можливий інший варіант підстановки слів під ладові обороти. Таким чином стає можливим створення тексту на зібрану з ладових обертів мелодію. Іншими словами, відбувається компонування (підбір) словесного тексту. Для цього спочатку конструюється художній образ на довільну тему. Після цього вибирається мелодія деякої народної пісні. Її ритмічний малюнок, по можливості, залишається без змін. Окремі слова, які підходять до художнього образу, можна залишити. Після цього створюється словник, за допомогою якого можна розкрити художній образ і зміст сюжету. Потім вони підбираються під ладовий оборот за певною ритмікою.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Зважаючи на вищезначене, можна з упевненістю сказати, що створення пісні при використанні методики музичного конструювання сприятиме розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку. Її використання буде не лише запорукою ефективної діяльності музичного керівника, педагога, але й результатом його постійної роботи над собою. Він повинен оволодіти новими формами діяльності на заняттях, домагатися їх ефективності та результативності. Отже, констатуємо, що творче становлення особистості дитини відбувається за умови оволодіння технікою створення конструювання мелодії, усвідомлення призначення різних форм роботи, використання можливостей усвідомлення своєрідності структури лада дитячого українського фольклору. Ми вважаємо, що ця методика відкриває для музичного керівника широкі перспективи з вдосконалення методичного забезпечення занять. Подальше дослідження буде присвячено детальному розгляду таких форм роботи як музична імпровізація і конструювання мелодії.

Література

1. Антонова Н. Ю. Песенное творчество детей дошкольного возраста. 2019. URL : <https://edu.tatar.ru/nkamsk/dou45/page2748268.htm> (дата обращения: 9.06.2019).
2. Асафьев Б. В. Музыкальная форма как процесс. 2-е изд. Ленинград : Музыка, 1971.
3. Волков О. Г. Методика музичного конструювання: дошкільне виховання, 1 клас навчальної школи. Мелітополь : Колор Принт 2019).
4. Кулапина О. И. Ладогармоническая система русского фольклора : категории и принципы организации. Саратов : Саратовская государственная консерватория, 2006.
5. Михалкина Е. А. Развитие песенного творчества у детей старшего дошкольного возраста как средство формирования музыкальной культуры. 2015. URL : <http://muzruksad5i2.ucoz.net/opuyitrabotyipesennoetvorchestvo.pdf> (дата обращения : 4.06.2019).
6. Старостина Т. А. Ладовая систематика русской народной песни. Гармония : Проблемы науки и методики : сб. статей. Ростов-на-Дону, Российская государственная консерватория им. С. В. Рахманинова, 2002. Вып. 1. URL : <http://www.kholopov.ru/arc/starostina-rnp.pdf> (дата обращения : 8.06.2019).
7. Огороднов Д. Е. Методика комплексного музыкально-певческого воспитания и программа, как методика воспитания вокально-речевой и эмоционально-двигательной культуры. Москва : Просвещение, 1994. URL : <https://edu.tatar.ru/upload/images/files/ogorodnov.pdf> (дата обращения : 2.06.2019).
8. Художественное творчество в детском саду / под ред. Н. А. Ветлугиной. Москва : Просвещение, 1974.

References

1. Antonova, N. Yu. (2019). *Pesennoe tvorchestvo detey doshkolnogo vozrasta* [Song creativity of preschool children]. Retrieved from <https://edu.tatar.ru/nkamsk/dou45/page2748268.htm> (date of appeal: 9.06.2019) (rus).
2. Asafev, B. V. (1971). *Muzyikalnaya forma kak protsess* [Musical form as a process]. (2-d ed.) Leningrad, Muzyka) (rus).
3. Volkov, O. G. (2019). *Metodika muzichnogo konstruyuvannya: doshkilne viovannya, 1 klas navchalnoyi shkoli* [Method of musical design: preschool education, 1st class of the school]. Melitopol, Kolor Print (ukr).
4. Kulapina, O. I. (2006). *Ladogarmonicheskaya sistema russkogo folklor: kategorii i printsipyi organizatsii* [The Ladoharmonic System of Russian Folklore: The categories and principles of the organization]. Saratov: Saratovskaya gosudarstvennaya konservatoriya (rus).
5. Mihalkina, E. A. (2015). *Razvitie pesennogo tvorchestva u detey starshego doshkolnogo vozrasta kak sredstvo formirovaniya muzyikalnoy kulturyi* [The development of song creativity in children of senior preschool age as a means of forming musical culture]. Retrieved from

<http://muzruksad5i2.ucoz.net/opyitrabotyipesennoetvorchestvo.pdf> (date of appeal: 4.06.2019) (rus).

51

6. Starostina, T. A. (2002). *Ladovaya sistematika russkoy narodnoy pesni. Garmoniya: Problemy nauki i metodiki: sb. statey* [Lad systematization of Russian folk songs. Harmony: Problems of science and methodology: Sat. articles], # 1. Rostov-on-Don: Rossiyskaya gosudarstvennaya konservatoriya im S.V. Rahmaninova. Retrieved from <http://www.kholopov.ru/arc/starostina-rnp.pdf> (date of appeal: 8.06.2019) (rus).

7. Ogorodnov, D. E. (1994). *Metodika kompleksnogo muzyikalno-pevcheskogo vospitaniya i programma, kak metodika vospitaniya vokalno-rechevoy i emotsionalno-dvigatelnoy kulturyi* [Methods of integrated musical and vocal education and the program, as a method of education vocal-speech and emotional-motor culture]. Moscow, Prosveschenie). Retrieved from <https://edu.tatar.ru/upload/images/files/ogorodnov.pdf> (date of appeal: 2.06.2019) (rus).

8. *Hudozhestvennoe tvorchestvo v detskom sadu* [Art work in kindergarten] (1974). N. A. Vetlugina (td.). Moscow: Prosveschenie (rus).

ПЕСЕННОЕ ТВОРЧЕСТВО СТАРШИХ ДОШКОЛЬНИКОВ В МЕТОДИКЕ МУЗЫКАЛЬНОГО КОНСТРУИРОВАНИЯ

А. Волков

В статье рассматривается песенное творчество старших дошкольников в методике музыкального конструирования. Выявлены основные недостатки традиционной методики, а именно, привлечение к творчеству групп детей с развитым музыкальным слухом, отсутствие воплощения интонации в элемент музыкальной речи, устный характер творчества, отсутствие фиксации мелодии в нотном тексте, использование только принципа варьирования при сочинении песен, ограничение только импровизацией в творческом процессе, ориентация только на ладовые модели песен, сочиненных композиторами для детей.

Для преодоления обозначенных недостатков предлагается устранение традиционных ошибок при организации музыкальных занятий. Имеется в виду введение нотной записи, сольфеджирования и музыкальных диктантов, трактовка лада как совокупности ладовых оборотов, использование ладовых структур фольклора. Основой методики музыкального конструирования является подбор элементов музыкального языка. В вокальной интерпретации – это штрихи, динамические оттенки, тембровая окраска, артикуляция гласных и согласных, в сольфеджировании – освоение ладовых оборотов, при написании музыкальных диктантов – их определение на слух, при конструировании мелодии – их собирание, при сочинении песни – подбор ладовых оборотов с одинаковым ритмом со словами. Сочинение песни

включает в себя конструирование мелодии и подбор ладовых оборотов под слова. Мелодия составляется из ладовых оборотов, которые освоены при исполнении украинских народных песен и их сольфеджировании. Подбором словесного текста под мелодию можно считать самостоятельное исполнение куплетов, которые не разучивались на занятиях. Используются стихи на материале народных сказок, а также стихи про человека, сказочные персонажи

52

и животных. Выделяются несколько форм подстановки словесного текста с детьми, которые умеют и не умеют читать.

Ключевые слова: песенное творчество, старшие дошкольники, музыкальное конструирование, интерпретация, лад, детский фольклор.

PRESCHOOLS' RECENT CREATIVITY AT THE MUSICAL DESIGN METHODOLOGY

O. Volkov

The article deals with preschools' recent creativity at the musical design methodology. The main traditional methodology limitations was revealed, such as: involvement of children with a developed ear for music, the incarnation lack into the element of musical speech the intonation, the creativity oral nature, the absence of fixing melody in the musical text, the use of only the variation principle in writing creative process, focusing only on the modal models of songs composed by composers for children.

To overcome these limitations, it was proposed to overcome the traditional mistakes in organizing music lessons. It means, the introduction of musical notation, ear training and musical dictation, the fret modal turns set interpretations, the use of modal structures of folk. The basis of the musical design method is the selection of the musical language elements. In the vocal interpretation, these are strokes, dynamic hues, timbre coloring, articulation of vowels and consonants, in solfeggio – mastering fret turns, while writing musical dictations – their definition is by ear, when constructing a melody – their gathering rhythm with words.

Writing a song includes the construction of a melody and the selection of frets for the words. The melody is made up of modal revolutions, which are mastered in the performance of Ukrainian folk songs and their ear training. Selection of the verbal text for the melody can be considered an independent performance of the verses, which were not forgotten in class.

They use poems based on the material of folk tales, as well as poems about human, fairy-tale characters and animals. There are several forms of verbal text substitution with children who have and cannot read.

Key words: Song creativity, older preschoolers, musical design, interpretation, mood, children's folk.

Волков О. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та дошкільного виховання Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (м. Мелітополь, Україна). E-mail: alex.seng333@gmail.com

Volkov O. – Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Work, Social Pedagogy and Preschool Education of Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University (Melitopol, Ukraine). E-mail: alex.seng333@gmail.com